

MAGYAR KURIR

Bétsből, Redden, December 7-dikén 1819.

Frantzia Ország.

A' Frantzia újságok, azolta, hogy a' Ministériumban történt változások kihirdetettek, tele vagynak Liberális, Ultra, és Ministeriális, avvagy a' Ministerium' kedveszeréntvaló okoskodásokkal. A' nagyon Liberális irók titkolódás nélkül jelentik, hogy ők nintsenek megelégedve ezen változásokkal. A' *Constitutionel* azt erősíti, hogy a' Börse háznál nem kis felindulást okozott ezen Ministeri változások' hire; a' Minerva többre kibotsátkozván azt mondja, hogy a' közönség megijedett. Kétség kívül a' Liberális és nem az Ultra gondolkodású közönséget érti, mivelhogy az Ultrák' írója a' *Quotidienne*, teljes megelégedést nyilatkoztat, a' Pasquier, Latour-Maubourg, és Roy Ministerekké lett neveztetéséért, tsak azt nem szívallheti, hogy Gróf Decazes a' Ministeri Tanács' Elölülőjévé nevezteteti, mivelhogy már így egészen lehetlenné lett az, hogy ő, vagy Herczeg Talleyrándal vagy pedig Herczeg Richelieuvel barátságra léphessen: —

„Azt, így szoll ezen Ultra-iró, hogy valamelyik ezen Herczegek közzül a' Ministeriumba beléphessen, tsak Gróf Decazesnek onnét való kiesése tselekedhetné. Amannak az Anglus, a' másiknak az Orosz részszel való tartást vetik szemire. Hát Decazes Ur, valyon mellyikkel való tartást fogja választani? Most ő már Ur; most már semmivel nem

mentheti magát, ha a' dolgok még se' úgy fognak folyni, mint kellene. Portal Ur békességes természetü ember; Pasquier Ur az ő régi bámulója; Roy Ur oly nagyon belé merül a' Ministeri munkába, hogy a' közönséges politikai dolgok eszibe se' juthatnak; Deserre Ur az, a' ki beillik az Orálószékbe, 's ez eszibe is jut néki olykorolykor; arról se' szokott egészen elfelejtkezni, hogy ő a' Princz Conde' armádájánál katonáskodott. Az ilyen emlékezetek nem engedik meg az embernek, hogy mindenkor szenvedőleg viselje magát. Párisból Kurir küldtetett Londonba, hogy Latour-Maubourg Urnak az ő Ministerré lett neveztetéséről való hírt megvigye; nem ő fog az utolsó lenni, a' ki ezen híren bámolni fog. Őt Londonból, teljes reménsséggel várják Párisba a' Royalisták. Ő, becsület szerető ember, 's a' Királyi Familiának hűséges pártfogója, 's nem az ő hibája leszen, ha a' rosszakat, mellyeket az előtte volt Minister tett, egyszerűben meg nem orvosolhatja. Röviden szollván, Pasquier Ur jobb mint Desolles Ur, Roy Ur jobb mint Louis Ur, Latour-Maubourg Ur véghetetlenül jobb mint Gouvion-Sant-Cyr Ur, de még se' leszsz mind ezeknek is valamelly nyomos resultatuma, ha tsak az 1820 béli Decazes Ur jobb nem leszen mint az 1819-béli Decazes Ur volt.“

Felhordván a' Bavarjai Közönséges Ujság a' Párisi Ujságokból ezen Liberális és Ultra vélekedéseket, azután még

Decemberben, a' Politizai Ministerségnek megszünése után, melyet ő addig viselt, Belső Ministerré lehetett, 's az után 1819-ben tavaszon mind hárman, azt, hogy a' Ministériumban megmaradhattak, annak köszönték, hogy a' Választási Törvényt védelmesték — az ezen 1819-dik esztendőhéli választásnak resultatumától (hogy majd mind Liberálisok választattak) megijedvén 's talán még egyéb környülmények által is rogattatván, a' Ministeri tanácsban a' Választási Törvénynek megváltoztatását jóvallották, melynek az előbbeni változással éppen ellenkező következése leve, a' tudniillik, hogy most azoknak a' Ministereknek kelte kilépni, kik a' Választási Törvénynek mostani állapotjában való megtartását jóvallották — 's a' kik közzül kettőnek ugymint Desollesnek és Sant-Cyrnek helyébe most éppen azon Ministerek léptek-be ismét a' Ministeriumba, a' kik 1818-ban azért estek vala ki, hogy pártját fogták azon törvénynek. Ezek Pasquier és Louis. A' harmadik új Minister, Latour-Maubourg, még ugyan soha ki nem nyilatkoztatta, hogy mitsoda ítéllettel legyen a' Választási Törvény eránt, de kétség kívül magát egyedül ő se fogja hitenni érte. Pasquier ról azt erőssítik, hogy már még tavaly őszön egy irást adott-be a' Királynak, melyben elejébe terjesztette, hogy a' Constitúzionális Monárkiának állandósága egyedül attól legyen felfüggesztve, ha az eddig gyakorlásban volt Választási Törvényen változások tételtetnek. Az tehát már kétségbe se' hozattathatik, hogy a' Végrehajtó Hatalomban, a' Királyi Tanácsban, egy Viszszafelévaló-lépés esett; odalépett vissza a' dolog, a' hol, 1818-ban, az ősz hónapokban volt, melynek akár mi következése legyen, most legalább van benne annyi jó, hogy az eddig való biztalankodásnak véget vetett. Nem soká

elválik, hogy mitsoda systemát fog a' Ministérium felvenni, 's hogy ezen első nagy viszszalépést fogják-e több hasonló is követni. Gróf Decazesnek Fő Ministerségre lett emeltetését a' mi illeti, ezt valami igen nagyon szembetűnő dolognak senki se' tarthatja, minthogy ha névvel nem is, de valódiképpen eddig is a' volt ő,"

Nagy Britannia.

Summázat az Anglus levelekből: —
A' Régens Princz Okt. 13-dikán estve a' Parlamentumnak 25-dikban lejendő könyvtására nézve Londonba megérkezett. — Baronet B o o r d e t, annak módja szerént kezéhez kapta már azon jelentést, mely által tudára adatik, hogy őtet a' Kir. Fő Prokurátor megperli azon leveléért, melyet a' Westministeri Választókhoz iri. Swan nevű Urat tizenkét hónapi tisztességes fogságra ítélte a' Kir. Törvényszék a' Választók' megrontásáért, éppen azon bűnért, a' melyért Lopez Manasét két esztendei fogságra ítélte. Kérdés, hogy miért volt ahhoz oly kedvező, 's chez ily kemény? Azért, mert Lopez 55 Választó embereknek adatott Bankónotákat, hogy reá vaksoljanak, Swan pedig csak egy adóssának adott vissza egy régi Bankónotát, 's éppen ezen háladalán állott elő ellene, mint tanú. — A' Bathi Loyalis gyűlés nem szerkeztetett össze a' Régens Princzhez intézett, 8 napok alatt 800-nál több aláírókat, holott a' város' lakosainak száma 38,000-re telik. Hanem megjegyzést érdemel az, hogy a' fél zsoldon lévő tisztek mind aláirtak.

Devonshirében is készítettek ily Loyalis nyilatkoztatást. Hanem azok közt, a' kik magokat ezen Grófságban a' Radikális gondolkodás által ezen gyűlésben

megkülömböztették, legszembetűnőbb volt Lord Chinton, a' ki úgy nyilatkozta ki magát, hogy ő telyességgel nem tselekedheti azt, hogy a' Loyalis módon tartódó népgyűléseket kárhoztassa. (Ezek a' Morning-Chronicléből való summázatok valának). — Egy más közönséges levélben ily megjegyzések fordulnak elő a' Reformálás' munkájiról: —

„A' Reformálódásra való vonszódás, melly az aljas nép közt vette származását, mint látszik, naponként jobbanjobban gyarapodik a' főbb rendűek között is: azzal a' különbséggel, hogy ezek minden módon iparkodnak elkerülni az arra való alkalmatosságot, hogy tsak távolról is láttassanak Huntal valami egygyesületben lenni. Gróf Albermale, midőn nem régen a' Norfolkki Grófságbeli népgyűlésen beszédet tartott, nyilván kimondotta, hogy ő bizonyos czélzással jelenti azt: Hogy az az ügy, melynek ő pártját fogja, nem a' Hunt' ügye, hanem a' népe, a' Constitutiójé. — Egyéb eránt pedig (ezen kifejezések is előfordultak a' nevezett Gr. beszédben): — „Azon 28 esztendőök alatt, hogy én a' politikai életre kiléptem, semmi olyan történetet nem láttam, melly a' népet a' támodásra jobban gerjesztette volna, mint a' múlt Augustus' 16-dikán a' Manchesteri polgári lovasság elvetemédése. Midőn azt látom továbbá, hogy oly tisztos emberek letétetnek, mint Fitzwilliam, a' ki egyéb bünt nem tett, annál, hogy egy szabad öszszegyülekezésre való engedelmet a' maga aláírása által megerősített, 's midőn armádánknak 10 ezer emberekkel lett megerősítettését is megfontolom, meg kell vallanom, hogy azt tartom, hogy az efféle eszközök azok, a' melyek azt a' revoluziót elhozzák, a' melytől féltünk. Mi, a' vélttem egyformálog gondolhozók, nem vagyunk a' revoluziós princípiumok' oltalmazói; azok azok,

kik az olyan erőszakos eszközöket oltalmazzák, a' milyent p. o. Manchesterben elővetették.“ — Ezen beszédét azzal a' jóvállással rekesztette-be az Orátor Gróf, hogy kérni kell a' Princzet, hogy Ministerei által oly engesztelési eszközöket vetessen elő, melyek által az egygyesség és békesség a' Korona és Nép közt helyreálltassék. — Ezen Norfolkki gyűlésben a' fő nemesség 's fő papság közzül számosan öszsze tsatolták magokat a' Gróf Albermale részceivel, melly, mint ezen Londoni újságlevél megjegyzi, azt a' tanuságot adta e' Ministereknek, hogy magokat a' Manchesteri történetek' törvényes megvizgáltatásának ne szegezék ellene, és ne kívánnyák a' Parlamentumtól azt, a' mit, mint a' híre volt, eleintén akartak, hogy határozassék meg, hogy azok, kik a' Manchesteri történeteknek okozói voltak, büntelenek legyenek. (Az ily határozásnak a' Parlamentumi szollás szerént, *Indemniti Bill* a' neve). — Azt is hiszik némellyek, így folytatja szavait az író, hogy a' Ministerek, tsak a' Grenville' és Grattan' részén lévő képviselőket a' magok' részekre megnyerhessék, a' Romai Catholicus valláson lévők emanczipáltatásának se' fogják makt többé ellene szegezni. De kérdés' hogy megmaradhatnak-é meg így is a' magok helyeiken, kívált, ha, mint híre van, azért, hogy ők a' Catholicusok' emanczipáltatásában megegygyeznek, részekről azt találják kívánni, hogy a' Grenville' és Grattan' részceik is egygyezzenek-meg vellek a' Habeas Corpus Aktának felfüggesztetésében.“

* * *

Nem kevésé magára vonta a' figyelmet az a' népgyűlés, mellyet a' *Radikálisok* Nov. 15-dik napján a' Lancasteri Grófságban Buruleyben tartottak, 's a' melyre a' környéki helységekből 's

városokból, közel 30 ezer emberek, zászlókkal, szabadsági sipkákkal, zsidákkal, pistolyokkal 's egyéb effélékkel, és katonai harsogó muzsikával gyülekeztek össze. Az úgynevezett Hastings (a' dészakból 's gerendákhól készült oráló alkotmány) a' várostól fél mérföldnyi távolságra, a' Preston felé menő országút mellett volt felállítatva. Valami 30 emberek mentek fel reá, kik közt volt Knight John nevű, mint Elöljáró, a' fején veres sipka lévén. Az ő zászlójikon ily irások olvastattak: Szabadság vagy Halál! és, Fitzwilliam 's a' Yorki több Reformálók! Itt is néhány jóvallások határozattak meg, mellyek között volt az is: Hogy Hunt és Jonston a' Régens Princzhez menvén, annak kérelmet nyujtsanak be személyesen, mely által adattassék tudtára, hogy, ha a' Parlamentum a' nemzet' szabadságát illetni mérészli, ez az Országban közönséges öszszegyülekezésre való jeladásnak fog tartatni. A' tanátskozásnak végződése után két részre oszlott a' gyűlés, 's azok kiknek pistolyok volt, azt a' levegőbe kilőtték, 's ezzel mindenek csendességgel elszéledtek.

„A' Ministeri Kurir is megemlítvén, hogy ezen népgyűlés egyebek közt azt is meghatározta, hogy Gróf Fitzwilliamhoz, Sir Bourdethez, Hertzeg Norfolkhoz, Májor Cartwrighthez, Woolerhez, és Cobbethez köszöntéseket intézzen, nevetve oda veti ezen szavakat is: „Örvend, hetnek Herczeg és Gróf Uraimék, hogy ily társaságba jutottak, a' milyen a' Wooleré és Cobbeté!“

Manchesterben estvéli Nov. 10-dikén 11 órákor, mikor a' nép a' theátrumról kijött, Nádiora, a' Politizai tisztre, reá lőttek. A' golyók a' kalapját által lyukasztotta. A' ki a' Előnök bejelenté, 5000 for. jutalmat fizet néki a' Magistrátus.

* * *

A' Régens Princz Nov. 25-dikén kinyitotta a' Parlamentum' üléseit, ily beszédet intézvén a' két ház' öszszegyülekezve lévő tagjaihoz: —

„*Lordjaim és Uraim!* Képtelen vagyok ismét nagy keserűséggel jelenteni, hogy a' Király ő Felsége' betegeskedése még tart. Fájlalom, hogy képtelen voltam az esztendőnek ezen részében öszszehívattatni Uraságtokat, minthogy azok a' lázszató mesterkedések, mellyek az Orzágnak némely manufaktúrákkal bővölködő kerületeiben ily régen folytatattak, azolta, hogy Uraságtok a' Parlamentumba utóbbszor öszszegyülekezve valólanak, még nagyobb erővel és parkodással folytatódának, 's oly lépésekre vezérlették a' mesterkedőket, a' mellyek a' közönséges csendességgel 's az industriából élő lakosoknak békességes életjüket fenn nem állhatnak, mivelhogy oly indulatot nyilatkozhatnak ki, a' melly ezen Orzágnak Constituizioját ellenségesen fenyegeti, 's nem csak azoknak a' politikai intézeteknek, mellyek eddig ezen Orzágnak kevélységére 's bátorságára szolgáltak, hanem minden tulajdoni jusoknak 's a' Státusban fennálló rendnek felforgattatásokra is céloznak. Megparantsoltuk, hogy ezen tárgy eránt terjeszszék Uraságtok elejébe a' szükséges magyarázatokat; és én elmulaszthatatlan köteleességemnek tartom az Uraságtok közvetetlen figyeimének szorgatva ajánlani, hogy oly eszközöknek megfontolását vegyék elő, mellyek megkivántathatnak arra, hogy az a' systema semmivé tétethessék 's elnyomattathassék, a' melly, ha hathatos gátlak nem tétetnek elejébe, a' nemzetnek elkerülhetetlen zavarodást és veszedelmet fog okozni. —

„*Alsó Házbéli Uraim!* A' jövő esztendőre való költségek' felszámolása Uraságtóknak elejébe terjesztetett. Annak szükséges volta, hogy az ő Felsége'

alattvalójinak élete és tulajdona megol-
talmaztassék, engem' arra kényszerítet-
tek, hogy a' katonák' számát egy kevés-
sel szaporítsam: de nem kételkedek a-
zon, hogy úgy ítélnek az Urak, hogy az
ezen tekintetben tetteit intézetek az or-
szágnak legkevesebb terheltesével es-
tek-meg. Ambátor Státusunk' jövedelmei
a' Parlamentum' utóbbi üléséitől fogva
némünemű ingadozást szenvedtek is: tsak-
ugyan megayagtatósomra szolgál az,
hogy jelenthetem, hogy már most ismét
jobbultni látszanak. Manufakturáinknak né-
melly ágáiban némünemű tsonkulás ural-
kodik 's nagyon fájlalom, hogy az innét
következő inség azokon fekszik, a' kik
éppen ezekből élnek: hanem ezen tson-
kulásnak nagyobbadon azon fogyalkozá-
sokból kell származni, mellyek más or-
szágoktól vagynak, és én valóban re-
méntem, hogy ezen bajlodásunk hamar
el fog enyészni. —

Lordjaim és Uraim! Folyvást
leghitelesebb bizonyossátevő tudósítá-
sokat veszek az idegen Hatalmasságok-

tol az ő ezen ország eránt viseltető bará-
tságok felől. Valóban obajtom, hogy ezen
békességes időt arra használhassuk, hogy
belső boldogságunk bátorságossá tétetőd-
jék 's előmozdittassék: hanem ezen cél-
nak szerentsés tárgyaztathatása egyedül
tsak a' belső csendességnek megoltalmaz-
tathatásától van felfüggesztve. Legmeg-
hittebb bizodalمام' helyheztetem a' nép'
nagy *massájának* jó indulatjába: hanem,
Uraim! valamint közönségesen úgy külön-
külön minnyádotok' legnagyobb vigyázó-
sága 's iparkodása kívántatik arra, hogy
az áruló és istentelen tudományok meg-
gátoltattassanak, 's hogy az ő Felseje
minden rendű alattvalójinak elméjükbe
benyomattassék az, hogy mi annak az is-
teni segedelemnek és oltalomnak meg-
maradását, melynek ezen Ország mind
eddig ily megkülömböztetéssel való ré-
szese volt, egyedül tsak a' Religió' principi-
umainak győzelmétől 's meg áltól vár-
hatjuk, ha magunkat a' törvényes Hata-
lomnak igazságosan alája vetjük."

Jelentés. — Azon Ujságleveleknek, mellyeket Bétsből rendelni lehet,
közönséges laistroma még közönségessé nem tétettvén, még eddig mi se' ad-
hattuk-ki a' *Magyar Kurirt* illető Herdetést: annyit azonközben előre me-
gemlithetünk, hogy ennek árra a' jövő 1820-dik esztendőben is, egész esztendőre
23 — félre 14 forint marad. A' jövőpénteken vagy kedden többet.

3242 forint Conventiós pénzért adiak Váltó czédulában: —
Dec. 3-dikán 250 — 4-dikén 250 — 6-dikán 250 — forintot.

Jobbítások. — A' XLV. számú Kurirban a' 35-dik levél-lap' 2-dik hasábjám
a' legalsó sorban, ezen nagyon szembetűnő hibát 3,250-re méltózsassanak tisztelt
Olvasojim ekképpen megigázítani: 5 milliora és 250 ezerre telik.

Ugy a' következő lapon, a' külömbkülömb vallásu lakosok' felszámolásában,
az első sorból ki kell hagyni ezt, Protestánsok, hogy így maradjon: A' *Romai*
Catholicusok. — Végezetre az utolsó levél-lapon a' Csóri tudósítás' végén ezen
szóban Jó, az I helyet J betűt kell tenni.

Mindjárt alább nem árt ebben is: Lollához, két jobb L. L. betűt tenni.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

A Pesti Tudósításokból Decemb. 1-ső napjáról: —

„Felsőleges rendelés által a' Pesti Kir. Universitásnál, a' mint boldogultt nagy emlékezetű Mária Theresia planumában foglaltatik, a' Tudománybéli Karokhoz a' Directorok ismét béhozattatnak. Az Orvosi tudományhoz ugyan már ez előtt több esztendőkkel Kir. Tanácsos, Pfisterer András Ur Directornak rendeltetett; most pedig újabb Kir. rendelés által Királyi Tanácsos: Demén Antal Ur, nyugodalomban lévő egykori Törvényt Tanító, a' Törvényes Karhoz; Philosophiai Karhoz pedig Nagy Tiszteletű Tudós Szüts István Ur, Directorokká nevezettek, 's az utóbbi egyszer'smind az eddig ditsősségesen viselt Philosophiai Professorságtól felmentetvén, nyugodalomra tétetett.“

„Dítszeretes szokása az a' Magyar Universitásnak, hogy elhunyt Tagjainak emlékezetét Halotti innepel, 's magasztaló szomorú beszéddel tisztelje. — Ily innepelés iartatott November 25-iken az Universitásnak nagy palotájában Méltóságos Petrovits József Ó Császári Királyi Felsőge Udvari Tanácsossának, a' Felsőges Septemvirális Tábla Assessorának, és a' Magyar Királyi Universitás Vice-Praesesének emlékezetére, a' midőn Tekintetes Markovits Pál Ur a' Törvényeknek Doctora, több Nemes Vármegyéknek Assessora, és ezen Universitásnál a' Természet Törvényének, a' Polgari közönséges Törvényének, és a' Nemzetek Törvényének nyilvánvaló Királyi Tanítója, jeles ékessenszólással előadta a' boldogulttnak a' tudományok eránt tett

jeles érdemeit, 's mint ugyan egykori Universitásbéli Professornak, 's tudós Irónak ditsősséges emlékezetét elfelejtetlenné tette, azon bölts mondás szerint: Vivitur ingenio, cetera mortis erunt. —

* * *

Végezte ugyan ezen Tudósításokból azon Csóri betses tudósításnak, melly a' XLV-dik 'M. Kurir' utolsó levele' lapja' 1-ső hasábján felbemaradt: —“

„A' Nagylelkűségről, a' szíves indulatnak tselekedettel való megbizonyításáról, mellyeknek Templomunk készítése ideje alatt, sok száz próbáit adták a' mi nagy tekintetű 's lelkű. kegyes földes Uraink, megtetéző újabb bizonyágot adtak most, midőn Mélt. Cs. K. Kamarás a' Tek. Nemes Vármegye sok érdemekkel tündöklő első Al Ispánya Szolgá-Egyházi Marich Dávid kegyes Földes Uraságunk által a' jelenlévő Tisztel. Papi Chorus ezen nevezetes innepi napnak környülállásihoz képest gazdagon megvendégeltetett. Minden örömnöknek 's forró kívánságunknak summája ez: Eljen a' mi Felsőges Királyunk; linck kegyelmes igazgatása alatt a' bölcsesség és atyáfiúi szeretet egymást tsókolgatják, a' Jésus mennyei tudománya virágozik, 's épülnek azok a' szent helyek, mellyekben az, a' jó lelkeknek öröme prédikaltatik!!! Eljenek a' mi kegyes Földes Uraink, kik a' Jésus Ekklesiájának igaz Zorobábeleji! Eljenek a' mi fáradhatatlan Lelki-Pásztoraink, kik mint az Urnak Mósessei kegyes példaadásokkal, és idvességes tanításokkal mennek ki és hé a' Jésus nyájja előtt! —“